

Ο θρύλος των Ιωασαφαίων ζωγράφων στα Καυσοκαλύβια

[/ Πεμπτούσια](#)

Για την ανάδειξη της Σκήτης των Καυσοκαλυβίων σε καλλιτεχνικό κέντρο, πέραν των περιπτώσεων μεμονωμένων ζωγράφων, σημείο αναφοράς αποτελεί ο αγιογραφικός οίκος των Ιωασαφαίων ζωγράφων.

Η ονομασία οφείλεται στον ιδρυτή μοναχό Ιορδάνη Ελεμίνογλου που γεννήθηκε στο Ανδρονίκιο της Καισάρειας της Καππαδοκίας στις 12 Δεκεμβρίου 1832. Έφθασε στις Καρυές στις 6 Αυγούστου 1848, όπου έγινε μοναχός με το όνομα Ιωάσαφ, έμαθε τή ζωγραφική τέχνη και άρχισε να αγιογραφεί το 1859. Ήταν φιλομαθής και γρήγορα απέκτησε μαθητές, όπως προκύπτει από τιςπροεγγραφές σε καταλόγους συνδρομητών βιβλίων από το 1862 έως το 1910^[1]. Η συνοδεία εγκαταστάθηκε στο κελλί των Εισοδίων της Θεοτόκου στην Κερασιά της Μεγίστης Λαύρας, όπου ο Ιωάσαφ πέθανε στις 13 Οκτωβρίου 1880^[2].

Στις αρχές του 1882 η συνοδεία μετακόμισε στη Σκήτη των Καυσοκαλυβίων και εγκαταστάθηκε στο κελλί του Αγίου Γεωργίου στις 27 Αυγούστου 1887. Μέλη ήταν ο κατά σάρκα αδερφός του Ιωά-σαφ και μετέπειτα μοναχός Ιωάννης και οι μονα-χοί Ακάκιος, Κωνσταντίνος, Αρτέμιος, Θεοδόσιος, Στέφανος και Μιχαήλ. Ο συνολικός αριθμός των μελών της συνοδείας έφθασε τους δέκα επτά και τα πορτραίτα τους απεικονίζονται σε ομαδικό χα-ρακτικό. Εφάρμοσαν το δυτικότροπο νατουραλι-στικό ζωγραφικό ύφος της εποχής τους με μεγάλη φυσιοκρατική διάθεση και οι εικόνες τους γνώρι-σαν ευρεία αποδοχή σε όλο τον κόσμο, απο την Ευρώπη, τη Νέα Υόρκη και γενικά την Αμερική μέχρι την Αυστραλία.

Εγγραφές στο οικονομικό αρχείο της συνοδείας φανερώνουν παραγωγή άνω των επτά χιλιάδων εικόνων. Ο θρύλος των Ιωασαφαίων ζωγράφων διαδόθηκε ευρέως αποσπώντας τον έπαινο το Οίκουμενικού Πατριάρχη Ιωακείμ Γ' του Μεγαλοπρεπούς που συχνά επισκέπτονταν τους ζωγράφους. Ο σουλτάνος Άβδούλ Χαμίτ τί-μησε τους Ιωασαφαίους ζωγράφους με το Χρυσό Μετάλλιο των Ωραίων Τεχνών το 1900 και αργότερα με το παράσημο Μετζητιέ Γ' Τάξεως^[3].

Ευρέως γνωστή από τα έργα των Ιωασαφαίων είναι η εικόνα του Θεού Σαβαώθ^[4]. Φορητή εικόνα του αγίου Μιχαήλ του Μαυρουδή που ανήκει στη συλλογή του

Μουσείου Βυζαντινού Πολιτισμού Θεσσαλονίκης φέρει την επιγραφή: Έργον Αδελφότητος Ιωασαφαίων. Άθω 1899 (είκ. 4)^[5].

Από το εργαστήριό τους προέρχεται πλήθος νε-ότερων εικόνων, όπως του αγίου Γεωργίου στον ομώνυμο ναό στα Λουτρά της Μυτιλήνης^[6] και σε άλλους ναούς της Λέσβου.

Οι ζωγράφοι, εφαρμόζοντας καινοτόμες μεθόδους στις αρχές του 20^{ου} αιώνα, επιδόθηκαν στήν τέχνη της φωτογραφίας διατηρώντας εργαστήρια και άποτυπώνοντας οι ίδιοι το κτιριακό συγκρότημα και καθημερινές στιγμές από τη λειτουργία του εργαστηρίου ζωγραφικής τους (είκ. 5). Ένας από αυτούς τους φωτογράφους ήταν ο Ίωάσαφ^[7].

Η μεγάλη ζήτηση σε εικόνες δημιούργησε προϋποθέσεις μαζικής παραγωγής. Από τους πολ-λούς ζωγράφους στα Καυσοκαλύβια αναφέρουμε ενδεικτικά τον μοναχό Ιωαννίκιο από την Αίγινα στις αρχές του 20^{ου} αιώνα. Εικόνες του κοσμούν ναούς, όπως τον Άγιο Νικόλαο Σύρου, Ευαγγελισμού Πειραιά^[8].

[1] Ήλιοϋ, «Άγιογράφοι, ζωγράφοι, χαρακτες», 52-53.

[2] Μοναχός Παϋλος Λαυριώτης, «Γέρων Ίωάσαφ ό Καππαδόκης (Β΄)», Πρωτάτο 37 (Σεπτέμβριος-Όκτώβριος 1992), 143-151. Πρω-τάτο 38 (Νοέμβριος-Δεκέμβριος 1992), 180-190. ό ίδιος, Ιστορία τής Άδελφότητος Ίωασαφαίων του Άγίου Όρους, Άθήνα 1996. Μ. Ι. Γεδεών, Ό Άθως, Άθήνα (άνατύπωση Ερμής) ² 1990, 329. Βλάχος, Ή χερσόνησος του Άγίου Όρους, 179. Α. Μωραϊτίδης, Μέ του βορρα τά κύματα, Ταξείδια-περιγραφαί-έντυπώσεις, Μετά πολλών εικόνων, έν Άθήναι 1927, 60-62. Πεντζίκης, Άγιον Όρος, 167. Ιερομόναχος Μάξιμος Καυσοκαλυβίτης, Ιερά Σκήτη Άγίας Τριάδος Καυσοκαλυβίων, Είκονογραφημένος Όδηγός, Προσκυνητάριο, Άγιον Όρος 1995, 37, 74.

[3] Χατζηιωάννου, Πανελλήνιον Λεύκωμα Έθνικής Εκατονταετηρίδος, 161-163, 167-168, 182-183. Κ. Δ. Καλοκύρης, Άθως. Θέματα άρχαιολογίας και τέχνης. Επί τη χιλιετηρίδι (963-1963), Άθήναι 1963, 253. Γεωργιάδου-Κούντουρα, Θρησκευτικά θέματα στή νεοελλη-νική ζωγραφική, 28-29. Μ. Enev, Mount Athos. Zograph Monastery, Σόφια 1994, 120.

[4] Γ. Α. Σωτηρίου, Τό Άγιον Όρος, Ίστορία και Τέχνη, Μετά 40 εικόνων, χάρτου, άρχιτεκτονικών κατόψεων κλπ, είς ίδιαιτέρους πίνακας και έντός του κειμένου, Σύλλογος πρός διάδοσιν ώφελίμων βιβλίων, έν Άθήναις 1915, 133, είκ. 33. Γ. Σμυρνάκης, Ένθύμιον του Άγίου Όρους, Όδηγός και ίστορικά σημειώματα, Μετά 50 καλλιτεχνικών εικόνων και χάρτου τής Χαλκιδικής, Άθήνησι 1904, άρ. 33.

- [5] Δώρα φέροντες: Ήμερολόγιο 2012, Δωρεές καί δωρητές στίς συλλογές τοῦ Μουσείου Βυζαντινοῦ Πολιτισμοῦ, Κείμενα-ἐπιμέλεια ὕλης Η. Κατσαρίδου, Θεσσαλονίκη 2011, 44.
- [6] Ἰάκωβος Γ. Κλεόμβροτος Μητροπολίτης Μυτιλήνης, Mytilena Sacra, τόμος δεύτερος, Ναοί-Κειμήλια (Α-Μ), Θεσσαλονίκη 1974, 267.
- [7] Χατζηιωάννου, Πανελλήνιον Λεύκωμα Ἐθνικῆς Εκατονταετηρίδος, 162· Χεκίμογλου, «Μία συνοπτική αναδρομική παρουσίαση», 19, 62, 69, 76.
- [8] Χατζηιωάννου, Πανελλήνιον Λεύκωμα Ἐθνικῆς Εκατονταετηρίδος, 163.